

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Redactor:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Ion Agârbiceanu: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuv.

I. U. Soricu: Sonete, poezie.

Ion Dragoslav: Lizica, povestire.

O. Hulea: Cântec de primăvară, poezie.

A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului, roman.

V. Stoica: Cântec, poezie, trad.

Prof. T. L. Blaga: Secă-vor cândva mărire?

R. Mărgean: Reformele în China.

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHICITURI

ILUSTRĂȚII:

Cu aeroplanul peste ocean; Orașul Beirut; Turcoaise îmbrăcate după moda din Paris.

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALA

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârșan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiș, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria	cor. 3—
Pe ½ de an „ „ „	6—
Pe un an „ „ „	12—
Pentru străinătate pe trei luni	5—
„ „ pe jum. de an	10—
„ „ pe un an	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază nuziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultivă dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

Din

„Biblioteca scriitorilor dela noi”,

în care se vor tipări rând pe rând toți scriitorii români din Ardeal, Țara Ungurească și Bănat, morți și în viață, a apărut întâiul număr:

ALEXANDRU CIURA: AMINTIRI

Volumul are 264 pagini și cuprinde 27 nuvele, a căror subiect e luat din viața nenorociților noștri morți din Munții Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise în o limbă neaoșă românească și cu multă putere și limpezime, că fiecare bucată te captivează, și-ți lănțuie interesul, procurându-ți o rară mulțumire sufletească.

De mult n-a apărut la noi la Români o carte așa de frumoasă și aparția ei, mai ales, că-i tipărită la noi în Ardeal, și e frumos tipărită, e adevărat eveniment pentru literatura noastră națională din Ardeal.

Se poate comanda dela „*Librăria Națională*” S. Bornemisa, Orăștie (Szászváros), în editura căreia a apărut. Prețul unui ecsemplar e cor. 1.60 + 20 bani pt. porto. La comande de peste 10 ecsemplare se acordă un rabat cuvenit!

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEANU

-3-

III.

Scumpă mamă,

După cum ne-a fost înțelesul îți trimit pe Lucia. Cred că vei primi-o bine: nu va rămâne multă vreme. Ori cât am chibzuit nu pot face altfel. Bărbatul meu e vecinic nemulțumit, Lucia o întunecă pe sărmana noastră Elena. Nu este tinăr, care să între la noi în casă și să nu se simtă atras de Lucia. E destul ca să treacă odată prin salonaș, și biata Elena e uitată. Înțelegi și dumneata, noi nu putem mărită întâiu pe fata cea mai mică. Mai ales bărbatul meu îmi toacă mereu în urechi: de Lucia nu mă doare capul. Ea e destul de frumoasă, se va mărită ușor. Dar Elena e vrednică de-o soartă mai bună. Cred și eu și doresc din tot sufletul să-i putem afla un bărbat cumsecade. Acum vom cercă astfel. Lucia sosește sâmbătă seara cu trenul de șapte. Te rog s-o aștepți. N-duce mult bagaj cu dânsa: un geamantan ș-o violină. Până va sta la dumneata va lua ore de croiu și de cusut la mașină la atelierul din strada cea mare. Mai știe și de-acasă, se va mai deprinde și aci, și-i va prinde bine. Noi ne-am crește fetele pentru cele mai frumoase poziții în societate, dar, durere, viața ne râde în nas, și-n loc de piano trebuie să cumpărăm mașină de cusut. Ah, mamă dragă, pe vremea d-tale de sigur a fost mai ușor de trăit. Pe Lucia o știi bine, n-are să te supere. Ea trăește ca o umbră, nu știi că e în casă. Va fi puțin neobicinuită cu viața de oraș mare. La noi ce-i? Un piaț și-n colo hudite de sat. Dar se va deprinde, o da, foarte repede. Se va simți apoi, puțin umilită, în toaletele sărace pe cari le aduce. Cusute de noi, mamă, cu puține îndrumări din partea modistei noastre. Ah! ce modistă: o cipercă. Așa-i zicem, eu și Lucia, și râdem să ne prăpădim. Ce să facem, trebuie să mai și râdem. Că bărbatul meu e destul de încrunțat toată ziua. Doamne, mă gândesc de multe ori, că de i se vor înmulți creștele pe frunte tot ca până acum, peste un an nu-i mai încap. Și, are săracul, pentru ce. Salarul lui e, iac-așa, menit să se spulbere în cele patru vânturi, în primele trei zile ale lunii. E foarte puțin pentru o casă grea ca

a noastră. Și nu e nime, în casă la noi, risipitor. Dimpotrivă noi femeile ne renovăm o haină și de trei ori. Și nu e de loc plăcut, te-asigur, să tai în stofa purtată. Bucățile, fășiile par așa de melancolice. Ca și când le-ar fi milă de noi. Dar cruțăm, mamă dragă. D-ta poate vei gândi că Luciei i-ar stă bine e haină la modă. Vezi comandă-i una: te-asigur că-ți va fi recunoscătoare. D-ta ce mai faci? In vara asta să știi că trebuie să ne cercetezi. De-ar da Dumnezeu când vei veni mai întâiu să vii la nunta Elenei. Te rog nu uită: sâmbătă sara la șapte. Și acum te rog scuză-mă de toate și primește mulțămitele iubitoarei fice — Maria.....

Pușcăreasa bătrâna citi scrisoarea dimineața, după ce-și luase cafeaua cu lapte. Azi eră sâmbătă, azi aveă să-i sosească nepoata. Dar cum de-a primit epistola numai azi? Da, fată-sa e cam neglijentă, va fi uitat s-o espedeze când a scris-o.

Bătrâna se ridică repede, adună sfărmiturile, și începù să așeze prin casă lucrurile. Gândul că va putea folosi fetei sale, familiei, o întineri, și ea se purtă sprintenă. Pe Lucia n-o văzuse de doi ani. Dar ea o cunoșteă altfel decum i-o descrise fata. O știa sfiicioasă, tăcută, și o umbră de tristeță pareă că-i învâluie prea de vreme ochii albaștri. În doi ani se va fi schimbat foarte, gândeă Pușcăreasa. Ori apoi Maria îi împrumută fără se știe vioiciunea sa? Da, bătrâna se gândiă totdeauna cu plăcere la fată-sa. Maria niciodată nu-i aruncă în față c-a măritat-o rău. Chiar când se plângeă de traiul ei de-acasă, o făcea pintre cuvinte senine, luminoase, mai mult râzând. Și astfel ea a rămas și la patruzeci de ani tot frumoasă.

Când își întimpină nepoata la gară, Pușcăreasa simți o umbră de tristeță: Lucia eră tot așa cum o știuse, sfiicioasă, modestă, nu-și mai află cuvinte de scuză c-o incomodează.

— Dar lasă drăguță, cum poți fi așa? Mie-mi faci o plăcere foarte mare că vii la mine. Poți rămâne până la toamnă, și pe iarnă dacă vrei.

Fata o îmbrățișă, o sărută cu patimă, și în ochi

pe-o clipă, i se cobori o lumină ciudată. Bătrâna rămase puțin amețită de îmbrățișarea aceasta viforoasă. O privi cu admirație: Lucia crescuse mai înaltă, formele i se umplură, se rotunziră. Din dulceața lor și din parfumul tinereții, bunicei îi părură c-a rămas și pe haina ei veche.

— Îți mulțumesc bunică, zise Lucia, aplecându-se să-și ridice cutia cu violina. În ochi i se coborise vechea tristețea, pe care o cunoștea bunica.

— N-ai pentru ce-mi mulțumi, zise bătrâna și chemă un hamal să ducă geamantanul la tramvai.

Ele treceau prin mulțimea ce umplea peronul gării. Din când în când bunica ridică un ochiu, privea pe Lucia, care înainta stingherită, ar fi voit parcă să-și ascundă trupul: simțea prea aproape privirile oamenilor. Bunica privea apoi la trecători și ar fi voit să le spună tuturor: „Vedeți-o? Mi-e nepoată!”

Sgomotul orașului mare, strălucirea străzilor, mulțimea ce mergea pe trotore o făcuseră pe Lucia tot mai timidă, mai nesigură, și răspundea tot mai rar la întrebările ce i le puneau bunica. Mai fusese ea pe câteva zile, și alte dăți la bunica, dar atunci știa c-a venit să-și târguiască unele mărunțișuri și apoi se va întoarce în orașul ei de provincie. Acum, tot drumul până acasă, o urmărea un gând: va rămâne o lună, două, poate mai mult, și va trebui să se strecoare mereu prin mulțimea aceasta. Și totuși era așa de plăcut să trăiască aici! Acasă se simți mai ușurată:

— Vai bunică, ce vavilonie e aici la Dvoastră!

— Da, încep de-acum plimbările. Sunt mulți oameni, cari numai dela șase seara sunt liberi. Dar spune-mi ești obosită?

— Nu. Cum n-am eșit de mult de-acasă, mi-a trecut timpul foarte repede, deși am plecat la opt. Și Lucia își așeză câteva șuvițe de păr, cari se desprinseseră, și lumină auriu pe fruntea ei senină.

— Ai călătorit cu vr-un cunoscut?

— Nu. Tot străini. De unde aș și avea cunoscuți? Dumneata știi că noi nu eșim nicăiri.

— Da, e adevărat, zise bătrâna cu părere de rău. Mi-a scris și mamă-ta că nu-i prea multă voce bună pe la voi. Tatăl tău e bine?

— Ca de obicei. Mama zice că el poartă vecinic aceeași față, încât nu-i mirare că se învechește. Dar îl supără Elena. Știi și d-ta c-ar vrea s-o vadă cât mai îngrabă măritată. Ea se ridică repede, și, căutând ceva în geamantan, zise:

— Într-adevăr bunico, fetele sunt o povară așa de mare la casă?

— Întrebarea nu se poate pune astfel, Lucico. Părinții trebuie să se îngrijască de viitorul fetelor, de căsătorie. Dacă nu s-ar îngriji, chiar fete lor i-ar muștra.

— Și o fată trebuie numai decât să se mărite?

— Nesmintit. Asta e legea lumii.

Lucia îi dădu bunicei o scrisoare.

— Da, nepoată așa-i rânduiala lumii. Acum se întâmplă ca unele căsătorii să nu eșe bine. Vina nu e a părinților. Vina e, în celea mai multe cazuri, a

sărăciei. Dar o fată frumoasă poate face o parte bună, chiar de i-ar fi săraci părinții. Și bunica privi cu dragoste la nepoată.

— De mine încă nu poate fi vorbă. Trebuie să aștept până se mărită Elena. Și, aștept foarte bucurată. Nu mi-ar plăcea să într-o vreme în joc. Săraca Elena, să crezi bunico, mi-e milă de ea. Mama mi-a spus c-aici mă voi deprimde în croiu și cusut la mașină. Și va fi bine așa. Fetele sărace trebuie să știe munci”.

Un suspin ușor îi scăpă din piept. Ochii ei albaștri priviră ficsați în infinit. Degetele albe și-le jucă în poală. Bunica văzu acelea degete cu unghiile trandafirii, și oftă și dansa. Da, se fii bogată ar fi altceva, își zise bunica.

Pe-a doua zi se hotărî s-o conducă pe Lucia la atelierul de modă, de care-i scrisese Maria, și acum, după ce cinară, Lucia se culcă.

Dar nu-i veni somnul. O cuprinsese o îngrijorare adâncă, își simțea sufletul tulburat. Închise ochii și văzu toată iuvălmășala dela gară și până acasă. Văzu bogăția vitrinelor luminate cu electricitate, auzi râsul vesel al părechilor ce treceau la braț, fericite de sigur, putu să prindă chiar eleganța câtorva toalete. În furnicarul acela al ulițelor era ceva nou, nebănuit de Lucia, care atrăgea cu puterea unei vâltori.

Adânc în sufletul ei totdeauna a disprețuit orașul în care s-a născut, a purtat inconștient acest dispreț de când a început să judece. Și ceea ce-i ucidea puterile și-i ascundea toată strălucirea ochilor, era conștiința sărăciei, pe care o purta vecinic în sine ca un pumnal rece înfipt în inimă. Această conștiință îi înecă chiar pornirile de iubire, cari i se ridicau uneori sfioase, în suflet. În sufletul Luciei, ca în sufletul multor femei, nu se treziră întâi simțemintele de iubire, ci, ca în celea mai multe fete sărace, dorința unui traiu comod și luxos. De mică pizmă prietinile cari erau mai bine gătite decât ea. Copilă încă, avea cea mai mare bucurie când, de sărbători, primea o haină nouă. Crescând simțea o umilire nespunsă când întâlnea la plimbare, în biserică, poretine cu toalete elegante. Astfel cu anii ce treceau, ea își formă o convingere tot mai adâncă: dacă va ajunge odată să fie bogată, va fi deplin fericită.

Rare ori, în zilele întâi ale lunii, când vedea privirile de dragoste ce și le trimiteau părinții ei, Lucia simțea cum i se învoldurează sufletul. Cum puteau ei, în mijlocul sărăciei lor, să fie fericți?

Lucia avea optsprezece ani și niciodată un tinăr nu i-au legat privirile. Inima ei era rece, și astfel în vorbe, în purtări, cum nici o creștere mai aleasă nu avea, se apropiă de multe ori de brutalitate.

Cântă frumos din violină. Acasă de multe ori se retrăgea într-un ungher, și cântă în ceasurile de singurătate. Atunci îi părea că în jurul ei trăește o lume nouă, auzia șoapte dulci, și-i părea că vede priviri senine. Și iubea violina mai ales pentru aceasta viață nouă ce o deșteptă în jurul său.

Cum sta în pat, Lucia auzia strigătele surugilor, din depărtare cădeau, ca o ploaie ușoară, acordurile unui taraf de lăutari.

Adormi târziu cu sufletul învins de dorinți noue.

Peste două zile Lucia mergea regulat în atelierul din strada mare, aproape de cofetăria principală. Învăța ușor, învăța și lucra cu plăcere, dar drumul până la atelier și înapoi îi eră un adevărat chin. C-un ochiu isteț, pătrunzător, Lucia descoperi îndată tainele unei toalete întradevăr frumoase, și haina ei simplă, de primăvară, lucrată acasă o ardea parcă. I se părea că toate femeile și fetele privesc mirate și compătimitoare la croiul acela banal, și ea a fost fericită să poată sbură, neobservată până acasă. O tristețe adâncă îi săpă frumseța ei sănătoasă, și gropițele din obraz îi împrumutau o umbră grea de melancolie.

Așa o văzuse întâia oară Ludovic Petrescu.

O O O

— urmează —

SONETE

I. U. SORICU

I.

Iar am rămas străin. Și dornici cață
Trudiții ochii în jurul meu privirea
Copilei albe ca închipuirea,
Să-mi rădă-n cale blând, ca altă-dată.

Dar ochii ei împart lumini airea,
Și-n calea mea pustiul se arată.
Norocul meu? O floare scuturată,
Îl poartă vânt de toamnă, nimicirea.

Ce mândră fu viața mea trecută,
Și ce bogat fu visul meu pe vremuri.
Azi inima jelește abăfută.

Pustiu amar, la ce mă mai cutremuri?
Nici zbuciumul, nici dorul nu ne-ajută
Și nici durerea pusă în poemuri.

II.

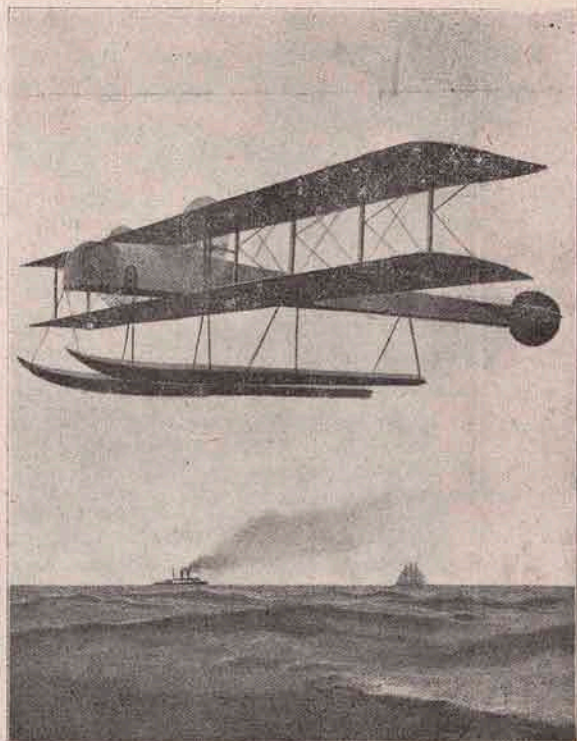
Și te oprești. Aripile cerate
La prima rază și-au pierdut avântul,
Tu cerul vrei, dar vezi că nici pământul
Nu este-al tău. Și chinul te abate.

Dar nu 'nțelegi ce sarbăd e cuvântul
Ce ține-a tale brațe ferecate,
Vrei tu solia păcei rușinate,
Sublimei lupte nu-i mai știi tu cântul?

Încinge arma! Fruntea ta senină
Nemuritorii lauri s'o 'mpresoare,
Mi-e dragă tâmpla cea de lauri plină,

Și inima ce știe de ce moare. —
Un veac de morți pe-o rază de lumină,
Pământu 'ntreg pe-un colț de cer cu soare!...

O O O

Aviatica în timpul din urmă a luat avânt uimitor și mașinile de zburat se perfecționează tot mai mult. Jertfele aduse par a fi numai întârât pe zburători și cutezanța lor e tot mai mare. — Arătăm aci pe aviaticul american *Curtis*, care s-a hotărât să zboare peste oceanul Atlantic. Sub el se vede marea liniștită și două vapoare, cari aleargă să-și facă drumul obișnuit și fără mari primejdii, iar în văzduh zboară mașina lui făcând probe de zburat de pe țărmul american pe insulele apropiate.

LIZICA

ION DRAGOSLAV

O chemă Lizica, — așa-i pusese numele mamuca-sa, Lenuța, o copiliță al unui vecin al meu. Și vecinic eră fetița cu ea în brațe și o mângăia. Dna Ionescu, bunica Lenuței, îi făcuse rochii, și Lenuța toată ziua o îmbracă și o desbracă, și o purtă în cărucior, iar când credeă că i-e somn, o culcă în patuțul de lemn, dar cu verde, pe care îl căpătase de Anul nou dela dna Periețeanu, sora mamei Lenuței. Și eră frumoasă tare Lizica: aveă păr galben ca borangicul și creț, niște ochi mari ca două mărgelile albastre, și isteți, iar când o culcă, așa eră de bună că îndată închideă ochii și adormeă. Și eră albă, albă ca marmora, grăsuță; iar obrajii ca două garofițe roșii, și niciodată nu-i auzeai gura, nici nu mîncă: toate bunătățile i-le punea Lenuța înainte. O îmbiiă adesea cu câte o bucățică de prăjitură: „Na papă, na, îi ziceă ea, da Lizica îi răspundeă cu un veșnic zimbet, ce-i eră pe buze și în somn. Așa că Lenuța eră silită să mînânce tot dânsa toate bunătățile. Ce se mai spun, Lenuța îi luă mâinile și i-le împreună ca la rugăciune și Lizica așa le ținea; iar la culcare o închină cum o închină și pe dânsa bunicuța: „Tatăl nostru“, pe urmă trei mătâni. De acolo „Doamne iartă păcatele tatei și a mamei“ și iar trei mătâni și o culcă și îi cântă legănându-o: „Nani, nani, pușor!“...

Iar dimineața când se sculă Lenuța cei dintâi pași îi făcea la Lizica, atât îi eră de dragă și fuga la ea și din „dragul și puiul mamei n-o scotea și o arăta la toți mosafirii ce veneau la ei.

„Ha-ha! Bravo!, îi dădeau unii și alții, frumoasă tare frumoasă. Cine ți-a dat-o?”

Și Lenuța nu mai putea de bucurie și prindea să spuie cum i-a dato bunelul la pomul de Crăciun și cum tușică-sa i-a adus pătuțul și cum bunița îi face rochii, și înșiră toate felesagurile Lizicai. Dar de, Lenuța eră prea mică, să înțeleagă că nu trebuie să dea copilul în mâna ori-cui. Credeă că și alții au aceiaș milă și dragoste ca dânsa de jucărie. Dar de, când să vie nenorocirea vine nechemată, că pe semne e scris undeva, că toate lucrurile pe lume, până și păpușile să dea și ele peste nenorociri, și să se sfârșiască la anumite ceasuri și zile fără să te gândești; mai cu seamă pentru Lenuța, care dela Crăciun până după Sf. Gheorghe, așa își păstrase fetița, că, par'că atunci fusese cumpărată. Cu toate acestea nenorocirea când e să te pălească să fii și stea nu scapi.

Venise primăvara și Sf. Gheorghe cu pomii înfloriți și cu bejării. Lângă casa Lenuței se mută o cucoană văduvă, doamna Stavru, care aveă un poznaș de băiat, Jorjică, cu un păr tușinat, tot de el, în frunte, cu buzele dramboete și cu ochii în jos vecinic, pânditori după șotii, și care Jorjică aveă și el un cățel, Bijucă, ce săreă pe lângă dânsul, și mai aveă și jucării, un cal de lemn cât un dulău, trâmbiți, o tobă și un tren. Și toată ziua călăreă calul și suflă în goarnă, și mână trenul de tinichea pe șine.

De unde, până unde, mama băiatului, dna Stavru se împrietenii cu dna Ionescu, mama Lenuței, și într-o zi, mama lui Jorjică îi spuse copilei:

— „Duduie Lenuța, vino cu păpușa la Jorjică și vă veți jucă.

Atunci, Lenuța, întrebă:

„Da, Jorjică are păpușe?”

„N-are, dar are goarnă, tren să plimbe păpușa matală, cal și alte jucării, numai să vii cu mama să vezi.

— Da! da!, zise dna Ionescu, mamița Lenuței, da! Când ne-om duce la madam Stavru, luăm și păpușa să vă jucăți. Și chiar a doua zi, dna Ionescu după ce se găti cu Lenuța de vedere, plecară cu păpușa la vecină. Jorjică tocmai mâncă o bucată de pâne cu unt.

Dupăce dna Ionescu se sărută cu madam Stavru, după obicei, zise lui Jorjică:

— „Iată ți-am adus pe Lenuța, jucăți-vă amândoi da să fiți cuminți“.

— „Dă mâna cu fata mă mogăldane, grăi dna Stavru cătră băiat“.

La care el întinzând mâna fetei, i-a zis:

— „Stăi, dă mâna cu mine.

Lenuța i-o întinse tăcut uitându-se în ochii lui Jorjică.

„Acum, du-o la jucăriile tale, îi zise madam Stavru băiatului.

Servitoarea Ileana, le deschise ușa zimbînd.

Da în odaia lui Jorjică eră o harababură: în mijloc un cal cât un lup, mai încolo un tren răsturnat și desfăcut, iar pe pat o goarnă.

Da Lenuța la vederea lucrurilor răvășite par'că aveă o presimțire de amărăciune și o mâncă nasul. Începù a plânge și grăi:

„Nu vreau să mă joc aice.

Însă el îi vorbi:

„Stăi o leacă, să-ți sun din goarnă cum fac pom-pierii, și luând trâmbița, suflă tare de-și astupă urechile.

„Ii, că tare mai cânti, grăi Lenuța.

„Încă să vezi, îi spuse el, când m-oi sui pe cal, și deodată încalecă calul de lemn, prinse hăturile și strigă:

„Hii! Hii!“... Da calul dacă eră de lemn, cum să meargă. Atunci, lovi în el cu călcăiele și începù a-i da cu pumnii în cap strigând: „Hii! Hii!“... Așa, nu vrei să mergi?“

Și dându-se jos, luă calul în brațe și-l aruncă cât colo, de-i julii, săracul dobitoc, botul.

„Acum, urmă el, să vezi trenul. Da ce frumoasă păpușe ail. Hai, și ne-om jucă de-a botezul cu ea; are nume?”

„Vezi bine, răspunse Lenuța, dacă o chiamă Lizica. — Lizica, făcù Jorjică, da ai botezat-o?”

Lenuța, încă până atunci nu văzuse cum se botează oamenii și rămase nedumerită.

S-o băgăm în apă, răspunse băiatul.

— Aa, să mi-o strici, grăi fata, nu vreau.

— Nu se strică, vorbi băiatul, că am mai botezat una odată.

— Și nu s-a stricat?”

— Nu, că s-a făcut mai curată, Numai să vezi.

Și, repede Jorjică, se duse și se întoarse cu o cană cu apă, și grăi.

„Iată, vezi, trebuie botezată cum face popa. Mata ai să fii mama și ai s-o ți-i în brațe, și eu popa. Da mai întâiu s-o desbrăcăm.

Copila se supuse și lăsă păpușa goală.

El o luă și vorbi:

„Să vezi, ia așa a botezat popa Ticel a Țaței Tinca.

„Care?“ întrebă Lenuța.

— „Cucoana, ceia de vale unde am stat noi... Ce n-o știi?, răspunse băiatul.

— „Ha-ha, zise copila, spre a mulțumi pe Jorjica. O știi. Aceia? Și cum a botezat-o.

— Ia, așa se botează, grăi el, nu știu cum a zis atunci: „Roibu lui Dumnezeu“ și, huștiuluc în cana cu apă.

Când a scos-o, eră vai de capul ei. Păreă îngrozită: părul de lână albă se mototolise de se făcuse ghem; vâpseaua de pe obraz se scursese și se prelinse ca niște șuvoaie de lacrimi de sânge.

— Ii, ce urâtă s'a făcut, zise el, și o isbi de podele, de se făcù capul țandări.

Fata, dete un țipăt și se repezi la păpușă, da nu ridică decât trupul cu capul balabânind în hărburi și

Orașul BEIRUT, în Siria, pe care l-au bombardat în 25 Februarie vasele de războiu italiene, ruinând mai multe case și pricinuind moartea cam la vre-o 100 locuitori, după ce au cufundat întâiu două vapoare turcești. Orașul Beirut are 150.000 locuitori și e cel mai însemnat punct pe coastele Siriei.

o mână ruptă și răcnind fugi la maică-sa în sughițuri de plâns:

„Uite, uite, ce mi-a făcut dnu Jorjică, și arată păpușa stricată.

„Cum se poate, zise dna Stavru și cu obrajii aprinși de rușine și mânie îl chemă și îl apucă de urechi: „Eu ți-am adus copiii să te joci cu ei frumos, nu să le strici jucăriile și, sgâța, sgâța. Șezi colo la colț.

Jorjică mânios se așază în genunchi într'un colț, pe când gazda grăi fetei:

„Vino încoa dudue, vino încoa și nu mai plânge. Lasă, că am să-l învăț, eu minte, pe măgar, iar matale am să-ți cumpăr mâne altă păpușă mai frumoasă. Dna Ionescu o chemă lângă dânsa și-i șterse lacrimile și o întrebă ce a făcut de i-a stricat păpușa.

— Hâ-hâ! mamă, făcū Lenuța, oftând de plâns, Jorjică mi-a luat păpușa și a zis... a zis... s'o botezăm.

Femeile cam stânjenite, se uitară una la alta și zimbiră; iar dna Stavru zise tare clipind din ochi:

— „Lasă, că l'am botezat eu, și am să-l mai botez încă. Dar mata nu plânge și lasă, că mâne când te vei sculă, ai să găsești la căpătâiu altă păpușă mai mare și mai frumoasă, gata botezată și tot cu numele de Lizica“. Apoi se îndreptă spre Jorjică și îi zise:

„Vino și-ți cere pardon.

Băiatul cu capul în jos, cu buzele drâmboete și ștergându-și lacrimile, veni și zise sărutând mâna maică-sa, suspinând:

„Maică, pardon!

„Foarte, frumos, îți șede, zise dna Stavru, să vie duduia la tine și tu să-i strici păpușa. Acum cereți iertare și dela dnei.

„Iartă-mă, miorlăi el, cătră fată, și-i întinse mâna spre împăcare.

— „Iartă-l mamă, îndemnă dna Ionescu, că a greșit; el a crezut că e bine.

Dar fetița se întoarse cu spatele și smuncindu-se din umeri grăi posomorât:

„Nu vreau, de ce mi-ai stricat păpușa“.

Asta, i-a fost ca o palmă streină pentru băiat, că se rușină, se opri sângele în el de jignire și plecă plângând afară.

„Ce a dracului e și asta, grăi maică-sa, n-ai ideie madam Stavru, cât e de încăpăținată și gingașă. Știi cât ar pișcă-o un purice se supără.

„Așa-s copiii, bată-i norocul, răspunse gazda. Dapoi al meu să vezi acuma vorbește în cerdac cu Bijucă a lui.

În adevăr, Jorjică se dusese afară în cerdacul ce da în dosul casei în grădină, și vorbiă cu cățelul care stătea culcat pe labele cele de dinainte și ascultă sucind botul când la dreapta, când la stânga, ca și cum s-ar fi minunat de cele ce auzea:

„Să vezi, măi Bijucă, grăi el, am botezat pe Lizica Lenuței iștia și mama m-a bătut și i-am cerut pardon și Lenuța n-a vrut. Acuma învață-mă, tu, care ești mai deștept decât toți câinii, ce să-i fac! Ia hai s-o vezi și tu.

Cățelul se uită la dânsul, apoi se ridică, se întinse cât eră de lung pe cele patru picioare; lungi botul cu gât cu tot înainte și după ce căscă cu un scheunat ascuțit, se luă după băiat care intră în casă, ca și cum i-ar fi zis: „Ia, hai, să văd și eu cum stau lucrurile“.

O O O

CÂNTEC DE PRIMĂVARĂ

O. HULEA

...Și iar învie florile prin parcuri,
Plâng mandoline-n farmecul de seară,
Iar vântul spune basme fermecate
Din vremi de mult... din vremi de-odinioară.

O lume ce-a murit îmi țese-n suflet
Dulci rapsodii din vremi patriarhale,
Departate văd căsuțele pițite,
Și doi străjeri la geamul casei tale.

Și-aud și psalmii mângâierii sfinte
Ce-l cântă rândunelele șirete
În ziua cea dintâi de primăvară
La geamul celei mai frumoase fete...

O O O

MISTERUL POETULUI

Roman de ANTONIO FOGAZZARO

Trad. din italienește de: D. TOMESCU

— 10 —

X.

Gândul călătoriei l-avusesem, întradevar, da, îl pă-răsii numai decât și mă retrăseși la țară.

Frate-meu și cumnată-mea erau duși la băi, și știți că noi n-avem vecini; mă găsii, prin urmare, în desă-vârșita singurătate pe care o dorisem.

Îi scrisei chiar în sara sosirii mele. Începând scri-soarea, nu știam încă bine unde trebuia s-o trimit, și nici nu știam dacă eră nimerit să-i scriu așa de re-pede. Stelele și un glas lăuntric îmi șoptiau: „scrie, scrie!“ Îndată ce luam condeiul în mână, mă năpădiau îndoelile, și atunci îl lăsam iară jos. Însfârșit, luptele dintre da și nu luară împreună acelaș drum, contopin-du-se într-un șiroiu năvalnic, pe care condeiul meu de-abia putea să-l prididească. Îi povestii aceste îndoeli ale mele, aceste simțăminte de teamă, îi vorbii despre glasul stelelor, care priviau în acea clipă și la ea și la mine, și despre puterea covârșitoare a glasului lăuntric. Îi spusei că putusem să îndeplinesc sacrificiul de-a n-o urmă, numai și numai prin puterea credinței mele, ca-re-mi spunea că Dumnezeu aveă să ne unească. Acum însă, mărturisesc: credința mea suferiă întunecări spăi-mântătoare! Căutai să-i spun drumul pe care-l urmase iubirea în sufletul meu, din clipa despărțirii noastre, cum se întunecaseră toate celelalte simțiri, afară de simțământul dumnezeirii, cu care mi se contopiă iubi-rea, pentru că ea, Violet, eră un cuvânt al lui Dumnezeu, șoptit în taină la urechea mea. În sfârșit, îi mai spusei, că după cum prezentul și viitorul meu erau sub stăpâ-nirea ei, apoi ea trebuia să fie și stăpâna trecutului meu, pe care aveam să i-l istorisesc în întregime.

Și așa am făcut în mai multe scrisori. Îi scriam în fiecare zi, și întotdeauna, impresiile clipei de față erau împletite cu povestirea trecutului. Odată pe săp-tămână, îi trimiteam scrisorile mele la Nürimberg. Nu cunoșteam Nürimberg-ul, dar aveam niște prieteni la Monaco, și-mi veni în minte să-i rog să se intereseze

ei dacă locuiau acolo trei frați Yves, industriași. Aflai, în chipul acesta, că întradevar locuiau acolo, și nu mai mă îndoiam de loc că scrisorile mele n-ar ajunge la miss Yves.

Scriam de obicei noaptea, târziu.

Cu ce nesaț negrăit și cu cât avânt îi deschideam inima mea; cât farmec nu simțiam eu, mărturisindu-i ei păcate și greșeli vechi, pe care mai înainte nu cu-tezasem să mi le spun nici chiar mie însumi! Oaspeți înveninați ai conștiinței mele se ridicau unul după al-tul și ieșiau la iveală. Câte unul dormiă acolo, în adân-curii uitate; se treziă însă numai de cât, sub atingerea acestei văpăi care-mi încinsese sufletul, se răzvrătiă în mine și mă izbiă cu putere. Urmă apoi un fulger de durere, o încețtare de luptă, o flacără biruitoare: îl așternusem pe hârtie, eră isgonit din mine pentru tot-deauna. Câtă înviore! Și-i spuneam și puținul bine care mi se părea că l-am făcut în cutare timp; o spu-neam cu bucuria aceea a unui copil, care după ce și-a mărturisit o mare greșală, se grăbește să spună, stră-lucitor de nădejde, și micile fapte bune pe care le-a săvârșit. Câteodată, după ce sfârșiam scrisoarea, îmi nă-văliă din piept spre față un răs ca de om bolnav, care se însănătoșează repede, și mi se înumeziau ochii. Apoi împreunam mâinile și-mi ziceam: „Va crede, va crede“.

Viața mea din afară se poate spune în două cu-vinte; cea din lăuntru însă e o dramă complicată care m-a ținut multe scrisori.

Miss Yves nu-mi răspundeă și nici nu-i ceream să-mi răspundă. Voiam numai să pregătesc o viitoare clipă, o clipă nehotărâtă în timp și-n loc, când aveam să merg să fac cea din urmă încercare, să-i cer adevă, cu glasul meu, să fie a mea.

Când i-am povestit toată viața mea, până la în-tâlnirea noastră, scrisorile mele începură să fie și mai plăcute la scris. Ea nu putea să se oglindească în apele turbure ale trecutului meu; numai cele două vise aveau oarecare lumină din chipul ei! Acum însă, icoana ei trăiă în mine, gândiă în gândurile mele, iubea în inima mea, cu fiecare zi mai mult, mai puternic, încât mă uimiam eu însumi, și câteodată mi se părea că iubesc o miss Yves ideală, deosebită de cea adevărată, și simțiam nevoia, pentru a mă încredința, să-mi rechem în minte icoana scumpă a făpturii ei, iubirea mea fericită, cu o putere de emoție care mă făcea aproape să-mi pierd văzul și răsufarea. De acum înainte, vorbindu-i despre mine, eră ca și cum i-aș vorbi despre ea însăș.

Pe la mijlocul toamnei, îmi veni în gând să scriu un roman. La idilă nu mai mă gândiam acum, pe deo-partă pentru că îmi fusese sugerată de-o altă doamnă, și pe de alta, pentru că, simțindu-mi capul încărcat cu motive nu numai patetice, dar și comice, m-aș fi împe-decat mereu de necesitățile versului. Scrisei numai decât și Violetei; îi împărtășii cele dintâi idei nelămurite care-mi veniră și toate schimbările prin care trecură, și-i zugrăvii figurile adevărate din care aveam de gând să-mi scot personagiile. Astăzi, cugetam un fel de-a alege și de-a grupă firele acțiunii, mâne cugetam

un altul. Îi scriam totul. Știam, că prin asta știrbiam efectul pe care trebuia să-l aibe cartea asupra ei, dar eram fericit să jertfesc o mulțămire a mea, numai ca ea să-mi poată cunoaște sufletul meu, dibuirile mele, sterilitățile imaginației mele și rolul pe care-l are în-tâmplarea în plâzmuirile mele artistice.

Voiam să fiu iubit până la nesfârșire, dar gândul de-a mă face admirat de cătră Violet mai mult de cât meritam, îmi insuflă groază.

După o lună de neîncetată frământare a închipuirii, spiritul meu șubred nu izbutise încă să conceapă un plan întreg de roman care să-mi placă. Nu aveam bine lămurit în minte de cât cele dintâi trei sau patru capitole. Înțelesei atunci, că silindu-mă să plâzmuiesc întreg romanul așa dintr'odată, aș fi ajuns să-mi perd sărita, și mă apucau să scriu de-a dreptul cu credința, că sădind bine acțiunea dela început, ea o să se desfășoare apoi dela sine, într'un chip mai firesc și mai spontan.

Transcriam regulat capitolele sfârșite pentru Violet și i le trimiteam în fiecare săptămână. La sfârșitul celui de-al patrulea capitol, avusei un atac de melancolie mohorâtă. Mă cuprinse întâiu îndoiala că n-aș mai putea urmă; îndoiala se prefăcū în groază; și, la urmă, chiar și capitolele scrise mi se păreau fără noimă, reci și proaste din cale afară; apoi, îmi închipuii că mi-am pierdut mințile, că nu mai știu și nu mai pot nimic. Mă încredințai, că dacă Violet nu se putuse hotărî să-mi trimită un singur cuvânt, eră numai din pricina lucrării mele nevrednice. Îi scrisei cât de mult suferiam eu și mă prăbușii într'o descurajare amarnică. Timp de două săptămâni, întrerupsei orice corespondență.

În ziua de 12 Decembre însă îmi veni dela Neapole o scrisoare cu adresa scrisă de mâna ei în care găsii partea de sus a unei frunze de palmier și o violetă albă.

Simții că mă topesc de atâta bucurie și abia putui să sărut scrisoarea, floarea, aerul îmbălsămat.

Sufletul meu, beat de foc și de lumină,
Își desfășură aripa într'un sbor impetuos...

Eră tot așa. Nu se schimbase. Într'o clipire, se reîntoarșe totul: puterea și credința în mine însumi. Capitolele mele își recăpătară frumsețea și vioiciunea, și când mă gândiam la viitoarea desfășurare a romanului, nu puteam încă s-o văd în întregime, dar o lumină continuă îmi arată atâtea scene și atâtea fire de urzială. Începui din nou să lucrez, și știu, că niciodată ca atunci, n-am avut un avânt mai rodnic. Nu mai vorbesc de răspunsul pe care l-am trimis numai decât Violetei. Eră deajuns să-mi fi văzut scrisul, ca să în-telegi năvala bucuriei mele.

Pe la mijlocul lui Decembre mă întorsei la oraș. Ce iarnă fu aceea! Munciam cu înverșunare, studiind de toate. Nu eră întâia oară, drept vorbind, când, îngrozindu-mă de lipsurile mari și rușinoase ale științei mele, de sigur, nebănuite de lume mă apucam să studiez. Mântuii în câteva luni *l'Histoire de la Papauté* de Ranke, pe

Alfieri întreg, pe Mickievicz întreg, nu știu câte volume de poezii populare italiene, o bună parte din *Wilhelm Meister* al lui Goethe, *Principles of Sociology* de Herbert Spencer și comediile lui Plaut. În acelaș timp, îmi impusem să citesc pe zi un cântec din Dante, o sută de versuri din Virgil și cincizeci de versuri din Odissea. Desfășuram o muncă neînchipuit de obositoare și nu gășiam înviorare decât în scrisorile către Violet, în roman și în Omer. Deși știam foarte puțin grecește, Omer îmi odihneă sufletul ca o bae într'o apă mare, curată și limpede. Mergem și în societate și-mi făceam apariția pe la teatru. Cred că v'aduceți aminte, că nu lipsiam niciodată Mercurile d-voastră. Cercetam câteodată, numai așa de formă, și veche mea vâpae.

Socotesc c'avea, în adâncul inimii și-al conștiinței ei, o ură compătimitoare față de mine; dar nu mă sinchisii de loc, deși simțiam o dușmănie ascunsă atât în ea, cât și în persoanele cu care avea legături mai strânse, și deși ghiciam că-și bat joc de mine și de cărțile mele. Nu mi-a plăcut niciodată, și atunci mai mult ca oricând, să mă îndeletnicesc cu asemenea lucruri. Poate că aveau dreptate, dar când Violet mă iubiă și-mi trimetea o frunză de palmier, ce-mi mai pășă mie de această lume?

Dacă m-am gândit vreodată la oameni și la înviniuirile lor, m-am gândit întotdeauna cu un fel de recunoștință, fiindcă e priincios pentru om, și mai ales pentru noi poeții, neam vanitos, să știe că orice laudă omenească de care se lasă îmbătat, e amestecată cu minciună, căci de obicei, laudând în față pe un scriitor, nu se poate să nu minți cât de cât. Chiar eu, de pildă, pot să zic că sunt cu desăvârșire impecabil? *Omnis homo mendax*, sunt convins de asta, și când aceste vorbe îmi sunt întărite prin criticile înverșunate ce mi se fac la spate de către cei cari m-au laudat în față, mă bucur atunci că mă încredințez de adevăr, mă bucur că mândria mea se înduplecă să ia aminte și la argumentele detractorilor: iau ce e bun și înlătur ce e rău, și simt în urmă pământul mai tare supt picioarele mele, simt spiritul mai liber și inima mai puternică.

— urmează —

O O O

CÂNTEC

GOETHE

Tac adâncurile apei,
Doarme marea liniștită;
Triști privesc corăbierii
Pânza ei înmărmurită.

Nici un vânt de nicăirea...
Liniște 'nfiorătoare...
Nu se mișcă nici o undă
Cât e larga depărtare!..

Vasile Stoica

O O O

Chipul acesta arată o poezie misterioasă, care dispăre. Arată câteva turcoaise moderne, cari au rupt cu trecutul, aruncând de pe față vălul întunecat, care făcea pe femeia turcă atât de învălțată în mister, țesând împrejurul ei o mulțime de legende. Mai la o parte se văd turcoaise, cari sunt îmbrăcate încă după moda veche, cu văluri grele pe față, ca ochii pământești să nu le zărească obrajii fermecători. Cestelalte însă sunt îmbrăcate după ultima modă de Paris, și, după cum arată bine chipul, chiar perfecționate în arta de-a ști atrage atențiune publicului mare.

Secă-vor cândva mărilor?

Astăzi nu numai astronomii, ci aproape toată lumea știe, că luna, însoțitoarea pământului nostru, e lipsită de apă, lucru ce se poate vedea chiar și cu ochii liberi neînarmați. Pentru că dacă luna ar fi înzestrată cu apă așa cum e pământul, dacă ar avea ca acesta mări și oceane, atunci ar trebui să aibă și nouri. Nourii ar acoperi uneori ținuturi întregi din suprafața lunii și cu astfel de ocazii ea ni s-ar înfățișa totdeauna altcum. Și fiindcă aceasta nu se întâmplă, fiindcă luna ne prezintă totdeauna același aspect, e natural să deducem, că suprafața ei nu e înzestrată cu apă.

Apoi întrun fel ni se prezintă fața lucie a unei ape atunci când soarele e urcat și altcum atunci când soarele e aproape de orizont, dimineața și sara. Când e urcat soarele, razele sale cad aproape normal pe fața apei, pătrund în ea și dispar, deci cătră ameazi apa apare întunecată. Dimineața și sara razele soarelui cad pieziș spre fața apei, sub un

unghi ascuțit și se reflectează în ea ca într-o oglindă. Atunci de multe ori apa lucește în lumină orbitoare ca și o oglindă, dela care sosește mănunchiul de raze reflectate în ochi. Astfel fiind, dacă luna ar fi înzestrată cu mări, acestea ne-ar apare amăsurat înălțimei soarelui, când întunecate, când lucii ca oglinda. Nici fenomenul acesta însă nu-l putem observa la lună, prin urmare nu putem presupune ca ea să fie înzestrată cu apă, cel puțin de întinderi mai mari. Am mai putea în sfârșit înșiră o mulțime de alte motive, cari toate ne probează lipsa de apă a lunii.

Cu toate acestea însă savanții sunt dispuși a presupune, că luna în vremuri de mult trecute, — când, nu poate spune nimeni, — ar fi fost înfrățită cu pământul, alcătuind aceeași materie în stare de foc. Știm mai departe și, aceasta nu se poate tăgădui, fiindcă e adevărat prin atâtea și atâtea probe, că pământul rotește în jurul axei sale, — o dreaptă imaginară, ce trece prin poli, — în 24 de ore odată, întocmai cum rotește

volantul, roata unei mașini cu vapori în jurul axei, la capătul căreia e fixat. Așadar orice punct de pe suprafața pământului descrie în 24 de ore o cale cercuală și, cu atât mai mare, cu cât punctul considerat zace mai aproape de ecuator. Natural, că iuțea cu care aleargă punctele de pe pământ pentru ca să-și împlinescă căile cercuale tot în 24 de ore odată, e foarte mare, atât de mare, încât de pildă un punct dela ecuator lasă în fiecare minută 30 km. în urma sa, aleargă prin urmare cu o iuțea de 30 de ori mai mare ca un tren accelerat.

Astfel fiind, pe de altă parte fiindcă deja de pe roatele unei trăsurii, care aleargă prin noroi, zboară noroiul în bucățele, nu e mirare, dacă din globul pământului moale, focos, care încă dela începutul ființei sale eră înzestrat cu roțiunea în jurul axei, s-a desprins o bucată, o particică mică, aceea care a dat naștere la luna noastră de astăzi. Dar atunci cum să poate, ca pământul să fie încă și astăzi după atâta amar de vreme bogat în apă, iar luna,

trup din trupul acestuia, nu? Nu cumva atunci când s-a rupt luna din pământ a uitat să-și ducă apă cu sine? Nici decât nu. Fără îndoială luna încă a avut odată apă, numai cât și-a pierdut-o în cursul timpului împrăștiindu-se prin evaporare în spațiu. Pentru ce e mai bun pământul, pentru ce nu-și pierde și el apa? Sau poate totuși o pierde, totuși îi vor seca și lui câdva mările și oceanele?

Ba da, și pământul își pierde apa, însă nu deodată, ci neîntrerupt în fiecare moment și-n fiecare loc atins de razele soarelui. Nu e mai puțin adevărat însă, că pierderea aceasta se retribue *încâtva*. Am zis *încâtva*, și anume prin erupțiunile vulcanice, cu ocaziunea arderii lemnului, a cărbunelui și a altor substanțe. Cu astfel de ocazii se naște apă prin faptul, că se combină cele două elemente constitutive ale apei, anume *hidrogenul* și *oxigenul*.

Tot atât de bine cum se combină aceste două gaze, le putem și separa, astfel că din apă obținem cele două elemente amintite ale ei, separare, pe care între altele o aduc cu sine însăși razele soarelui. Știe doar orișicine cum se albește pânza, prin aceea că o udăm din când în când și o întindem la soare. O parte a apei din pânză evaporază sub influința razelor solare, iar restul se separă în hidrogen și oxigen. Oxigenul trece asupra materiilor colorante din pânză, cari dau pânzei nealbite culoarea aceea urâtă cenușie și le nimicește. Hidrogenul scapă în aer și, fiindcă e de vr-o 14-ori mai ușor decât aerul, se înalță repede, trece cu mult peste regiunea nouriilor și se împrăștie în spațiu.

Natural, că cantitatea de apă ce o pierde pământul cu ocazia înălțării pânzelor, e atât de mică în raport cu bogăția mărilor de pe pământ, încât nu numără, dispăre. Acelaș efect însă, pe care îl au razele solare asupra apei din pânză, îl au și asupra apei dela suprafața mărilor, oceanelor, râurilor, ba și asupra apei din pământul umed și din nouri. Ce e mai mult, efectul asupra celor două din urmă e de 15-ori mai mare, decât asupra celor dintâi, astfel că

cantitatea de apă separată, discompusă și pe care o pierde pământul e deajuns de mare, nu se mai poate neglijă.

Că cantitățile de apă ce le pierde pământul sunt considerabile, aceasta se arată și cu ocazia luminii polare, jocul acela fantastic de bande luminoase, ce se observă în regiunile superioare ale aerului din ținuturile polare ale pământului. Lumina polară plutește la înălțimi, pe cari stratul de aer din jurul pământului nici odată nu le atinge. Și totuși trebuie să fie ceva acolo, un gaz care luminează în descărcările electrice, cari dau lumina polară. Gazul acela nu e altul, decât hidrogenul desfăcut din brațele apelor de pe pământ de către soare și care s-a urcat în urma greutateii sale mici departe peste stratul de aer până la înălțimi de 400 km. (Aerul ajunge abia până la 100 km. înălțime). Pătura de hidrogen se împrăștie și ea neconținut în spațiul nemărginit, dar se restituie în aceeaș măsură prin noi cantități de hidrogen, ce se înalță dinspre pământ și toate își au obârșia în apă.

Sub acest raport pământul pierde neconținut, în fiecare moment apă, și încă foarte multă. Cantitățile acestea de apă pierdute le restituie *încâtva* apa, ce se naște cu ocazia arderilor. Dar apa aceasta nu e apă nouă, ci e apa care fusese odată apă și pe care au supt-o plantele cu ajutorul rădăcinilor. Apă nouă de tot primește pământul numai cu ocazia erupțiunilor vulcanice. E oare suficientă apa aceasta spre a înlocui pierderile cauzate de soare? Și ce va fi când se vor stânga vulcanii?

Atunci e rău. Apa mărilor va scădea, nouri, prin urmare și ploile vor fi din ce în ce mai rare. Bogăția de astăzi a câmpiilor, belșugul va peri și din tot ce a fost odată splendoare, nu va rămâne decât deșert pustiu.

Prof. T. L. Blaga.

Reformele în China.

Uriașa împărăție a „fiilor Cerului“, — cum își zic Chinezii — e mereu în ferbere. Pretutindeni sună zângănit de spadă și bubuit de tun, și un fior străbate dintr-un colț în altul

al țării. Armatele revoluționarilor au rămas învingătoare și familia împăratului vrând nevrând a trebuit să plece. Republicanii au pus mâna pe conducere și aderenții imperiului au rămas neputincioși în luptă. După ce a fost decretată republica, tinerii Chinezi s-au apucat de reforme, cari nu sunt de mică însemnătate. Urmărindu-le cu băgare de seamă, vezi nu știu cum cu groază în îndepărtatul viitor, când puternica Chină va fi pusă cu toate în rândul țărilor dela noi. Ce va fi atunci? Ce lume i se va putea pune împotriva, dacă cele peste 400 milioane de oameni, își vor porni puvoaiele spre noi?...

Dintre reformele din China sunt de remarcate îndeosebi trei: tăierea cozilor chineze; adoptarea unui nou sistem de scris, și reformarea armatei după felul armatelor europene.

Mai înainte vreme cozile lungi, de păr, pe cari le purtau chinezii, nu era permis să se taie și purtatul lor era ca și o conduită a cinstei unui om. Numai în cazuri excepționale, când cineva era aspru pedepsit pentru eșec, i se tăia chica, ca respectivul să fie însemnat deapururi și să se cunoască dintre ceilalți oameni de omenie. Acesta e un însemnat pas în modernizarea popoului și a fost primejdios, căci doar purtatul chiceii la Chinez era un obicei vechiu, deodată cu poporul. Dar s-a primit și sub foarfece plete brune și plete blonde au căzut cu milioanele, lăsând în unele suflete regrete poate, dar dând cel dintâiu semn de viață și de viitor al acestui popor, care părea, că e prea părăginit, ca să se mai poată deștepta din somnul în care s-adâncise.

Adoptarea unui nou sistem de scris în China e poate cea mai însemnată reformă ce s-a adus. Scrisoarea Chinezilor era până acum cea ideologică, adecă pentru fiecare cuvânt chinez trebuia să existe un semn deosebit, ca să-l exprime. Urmează deci, că pentru a ști scrie chinezește toate cuvintele, era nevoie să știi peste 80.000 de semne de scris, căci cam atâtea cuvinte are limba chineză. Aceasta însă e aproape imposibil și de aceea numai

puțini oameni puteau zice în China, că știu perfect scrie și ceti. Absurditatea și greutatea enormă a sistemului acesta de scris s-a simțit mai ales în școli, unde băeții ani de-a rândul trebuiau să învețe până să știe ceti cât de cât. Numai natural, că pentru alte științe rămâne timp foarte limitat și gradul poporului chinez în aceste privințe eră redus. Ce să mai zicem de tipar? Eră aproape absurditate să tipărești o carte mai mare întreagă, căci trebuiau pentru asta sute și sute de mii de semne de scris. Firește, nici nu s-au tipărit la Chinezi, decât numai părți alese din diferitele scrieri de mare valoare, cele mai multe au rămas în manuscris, răspândindu-se ideile din ele cu graiul viu.

Noua scrisoare chineză a trecut prim reformă radicală. Din cele peste 80.000 de semne ideologice s-au păstrat abia 42 de litere, dintre cari 23 sunt vocale, iar 19 consonante. Crearea acestui alfabet chinez e opera secretarului ambasadei chineze în Roma, a lui *Ciao-Hi-Ciu* împreună cu renumiții savanți chinezi *Nen* și *Cieu* și *Rivetta di Solonghello*, despre care se spune că cunoaște perfect toate limbile europene și în afară de acestea și cea chineză și japoneză. Om mai potrivit, ca să reformeze scrisoarea chineză nici nu s-ar fi putut afla. Cu cele 42 de litere cari s-au menținut, Rivetta di Solonghello a putut scrie toate cuvintele chineze, fie ele din orice dialect, nu numai din limba mandarinilor, care e limba

literară chineză. Pentru răspândirea sistemului nou s-au înființat mai multe societăți, ca să răspândească pretutindeni noua scrisoare.

Singură această reformă a scrisului e de-o foarte mare importanță și e merită a da nou avânt în China, atât literaturii, cât și științelor. Dar reforme se aduc și în alte privințe, și toate au un singur scop, ca să facă pe China cea mai puternică împărăție de sub soare. Armatele se modernizează, după modelul armatelor europene, o reformă, care de altum se începuse cu ani mai înainte, prin ofițerii, mai ales germani, cari erau angajați în armata chineză.

Mai nou se desbate în China reforma dreptului de vot și, aproape de necrezut, votul cică va fi universal, ba se va da drept de vot chiar și femeilor.

Noi vedem în toate reformele acestea puterea de viață a unui neam și grozava primejdie ce amenință din Răsărit. De zeci de ani se vorbește despre primejdia rasei galbene și așa se vede, aceasta începe a fi nu numai o închipuire, o năluca, ci o teamă bine întemeiată. Căci, când popoarele din adâncul Aziei vor fi ridicate alături de cele europene, ce ne facem noi, piticii, în fața uriașului? Istoria pare a se repeți.

Radu Mărgean.

○ ○ ○

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

I. S. stud. în B. Pentruca să copiezi cu unele greșeli de ortografie și cu mici schimbări neînsemnate nuvela unui scriitor dela noi, în viață, dându-o de-a dtale, îți trebuie pe lângă cutezanța oarbă și o bună doză de cinism revoltător. Dumneata le-ai amândouă calitățile acestea. E fără îndoiială obiceiul rău în gimnaz, ca să te împodobesti cu penele altuia, dar s-o faci tocmai așa, cum dta ai făcut-o, asta n-o mai pricepem. Ți-ai pus înaintea volumnul: *Icoane*, ai deschis la pagina 8 și te-ai pus pe copiat. Și fiindcă pe semne ți-a părut prea cutezat lucru să copiezi bucata întocmai, ai făcut două schimbări: titula „*Întârziat*” ai omis-o și i-ai zis „*Examenul*”, adugând în paranteze — Crampee din viața studenților — iar lui Răureanu i-ai zis Balomir.

Asta nu se face, iubite dle student! Nu se face, și nici nu se tolerează. Noi primim lucrul, ca un simptom foarte trist și ca un document al nivelului dtale de moralitate.

Cele mai de seamă nou-tăși literare, apărute în 1911 în Ardeal, sunt:
Alexandru Ciura: Amintiri și scriitorilor dela noi, care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori ardeleni și câteo bucată literară inedită a lor. — Prețul fiecăreia e cor. 1.80 franco.
Cine le comandă amândouă le capătă cu cor. 3.20 franco.
Se află la
Librăria Națională, Orăștie.

GHICITURI

Ghiciturile din numărul trecut al revistei noastre le-au deslegat corect 40 de inși. Premiile sau sortat următorilor abonați ai noștri: *Eugenia Cantor*, *Cuciu-lata*; *Drina Brediceanu*, *Sasca-montană* și *Aurel Voina*, *Brașov*. — Deslegarea e următoarea:

I.

2	9	4
7	5	3
6	1	8

II.

Cântec

de I. U. Soricu.

Sărac așa cum ziceți,
Și fără nici o stea,
Dar cine-i domn pe-o lume
Frumoasă ca a mea?

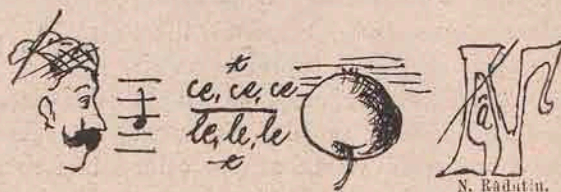
Obscur, fără de nume,
Perdut în veșnicie,

Dar cui îi rîd în cale
Doi ochi frumoși ca mie?

Și dorul și avântul
Îl știu și-l înțeleg. —
O, nu-mi dau eu comoara
Pe cerul vost întreg! —

S. Al. Ve R.

Deslegarea ghicitei din numărul acesta să ni se comunice până în 27 l. c.

Proprietar-editor: Sebastian Bornemisa.

„Tipografia Nouă”, I. Moța, Orăștie.

Prețul unui ecsemplar 24 bani.

— Pentru străinătate 40 bani. —